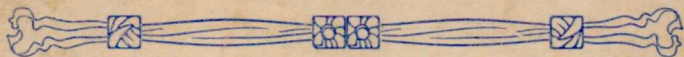

Ш-241-ЛЗ.
586099

... Видавництво „РУХ“. ...

М. ШАПОВАЛ (М. Сріблянський).

Листки з лісу.

(Сімфонія).

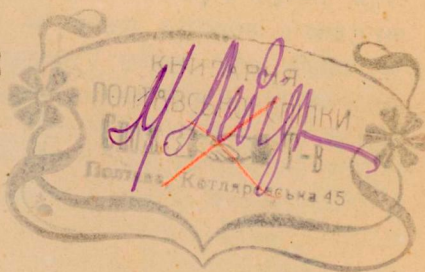
м. Вовча. 1917.

8(e2)11

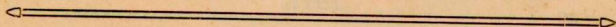
М. ШАПОВАЛ (М. Сріблянський).

Листки з лісу.

(Сімфокія).

Видавництво „РУХ“.

ш - 241 - л. 3.

Центральна Наукова
БІБЛІОТЕКА при ХДУ
Інв. № 586 099

✓

М. Вовча на Слобожанщині.
Друкарня Каси Дрібного Кредіту.
1917.

ЛИСТКИ З ЛІСУ.

I.

Мій ліс лежить як підстрелений великий птах.

Летів мабуть широко, розігнавши крила від себе рівно, не махав ними, а плив. І великої треба було кулі і щоб вдарила просто в серце—аби так впасти з розкинутими крилами і вгрузнути в землю, нагороїживши пір'я!

І тепер лежить над річкою нерухомо. У виломах, на оплішilih місцях, ворухаться вже люде, мов комашня на обскубаній великій птиці. З гори видно, що вкрився ніби паутинням—піскуватими дорогами і покрученими водотечами.

Зашумить хіба тоді, як подме вітер,
певний своєї сили.

Тоді озивається кожна хвоїнка сосен і кожна гілочка, а дерева стоять, уперто вкоренюючись, і не ворухаться.

І тоді добре йти дорогою, або рівною, мов натягнута струна, просікою. Особливо гарно йти просікою. Вгорі гілля зімкнулось, іноді лишило вікна в небо. Берези нахилились з обох боків просіки, подавши руки собі на вічний звязок. З дугастих схилених стовбурів ростуть свічками вгору гілочки. Дуби роскинули карчакуваті свої гілки і закривають просіку якомсь неохоче, ніби гріючись тільки на сонці. Сосни-ж здіймаються струнко вгору, не приймаючи участі в гуртовому закриванні вирізаної в тілі ліса рани. Іноді хіба, повернувшись до сонця, без якого сосна не хоче жити, простягне вона коротке пір'я, але не широко і трохи згодом підгорне його під себе.

І все таки просіка згучить тоді краще.

З далеких луків точиться звук за звуком і бренить під накриттям просіки. Щось пахне, так, наче згучить один звук,

на одній високій ноті, і йде просікою, вплутуючись у верховіття, по-між березові свічки.

Прохолода тягнеться як основа в доброму верстаті. Пронизує мене наскрізь, ніби голкою просмикує кріз мене нитки і шиє далі по-між деревами...

Здрігуєшся, але приємно, солодко, аж лоскотно від того холодного болю, що йде кріз тіло.

І так-о йдеш, здрігаєшся, ніжисся. Дивисся, як сонце прострілює кріз верховіття і перебігає „зайчиками“ по соснах, березах, осиках, дубах і бува, що падає додолу,—розквітчає зелений мох, заграє на чемериці, чистотілові—скрізь по пухнатій зелені.

Бачиш це, а сам п'єш прохолоду...

Вчуєш дряпливий шелест, шморгання—білочка грається. Сяде на гілку, закрившись стовбуром: з одного боку виглядає гостренька мордочка з чорними, гострими очицями, а з другого—ворушиться жовтогарячий хвостик. Видно, що вона не боїться. Цікавиться проявою, у якої також багато шерсті—борода, вуси, волосся не зовсім вже такі чужі. Спи-

нисся, поглянеш, махнеш рукою—сидить і пряде вусиками. Нахилився, візьмеш шишку і кинеш. Білочка шморгне вгору, знов сяде, виглядає з-за стовбура і метляє хвостиком.

Бачиш це, а сам п'єш прохолоду...

Сон-траба, волохатий, фіолетово-зеленуватий, стоїть, дрімливо схиливши голову. На піскуватому клапті землі, проти вікна в небі, червоніють медяні гвоздики, пахучо-медяні смолки, і висуває з лісу пахучу гілку з білим цвітом черемшина. Приємно залоскоче в горлі, роті, носі. В очах аж вохко зробиться від запаху. Гострий, заколисуючий запах видавлює сльозину. Хочеться підогнути зразу коліна, стукнути ними в зелений моховий килимок і впасти вниз обличчям. Простягтись. Потім перевернутись голічерва, знайти для очей зелене запинало. Сплющити вії. Покласти гарячі вохкі долоні на холодний мох, знайти „зайчиків“, щоб гріли руки зверху, ростебнути комір і зааніміти.

Чуєш це, а сам п'єш прохолоду...

Впала шишка з сосни...Луснуло щось...Чик-нула суха гілка вниз...

Ку-ку... Ку-ку... Ку-ку-ку-у... Ку-ку-ку-у.
Це зозуля десь таке.

І поринаєш в теплу воду, лежучи на піскуватому березі. Вода хлюпощється, накочується на тіло аж до шиї, збігає назад. Прохолоджує... А сонце ту-ж мить спиває росу з тіла.

Ай...стріпнулась рука...Підвів голову—через руку шморгнула ящірка. Повернулась, підвела голову, зіпнувшись на лапки, і дивиться. Перевернувся на живіт, підвів голову і частинку тулуба, опершись на руки, і дивлюсь на неї... Як ми схожі один на одного... Нічим шпурнути на неї—взяв і плюнув. Не влучив. А їй стало мабуть нецікаво, крутнулась і фю-іть!

Гей, хто в лісі—озовися!

Пішло по між дубами гомоном, гуком. Злегіла тиша, тріпнула крильми і зникла. Загомоніли дерева, як люде коло зборні, дивуються—з'явився „царь природи“, кудлатий, розхрістаний, хижий...

II.

Після жнив одного разу в лісі зашестіло.

Ні сосни, ні берези, а тим менше дуби не звернули на це уваги. Ім здавалось, що то хтось інший вже почав зітхати. Дуби не хотіли допустити думки, що на їх головах вже замаячіло кой-де жовте листя, так як ото бува прокинеться сивина в голові у чоловіка. Не хотіли й думати, що хтось із їхнього брата вже почув кольки в серці. Позирали на сосни, мов у цих вся спина в крейді—здивовано, трохи яхидно, з підморгом. А сосни вже ледви здержували зітханнє, випростуючись кокетливо вгору, але на насмішку дубів таки зітхнули, як їм здавалося—з призирством і жалєм. Зітхнув-

ши, почули полегкість в грудях на хвилину. І повернули голови на берези.

Ці стояли, тулячись і пригинаючись по-між соснами і дубами, опускаючи гіллячко вниз. Ніби почували себе винуватими чи роздягнутими перед чужими очима — шулились, закривалися гіллям як волоссям, по дівочому ніяковіли... Вони нічого не сказали і за ними лишилась провина зітхання... В кучерях їх видно було кілька зжолоблених блідожовтих листочків.

Берези стояли по-між соснами, а дуби на узліссі і навколо прогалявини. І всі озирались трівожно...

І от...одного разу лісом щось пробігло. Сторожко, обережно, пригинаючись по-між кущами, ніби палій по-між скиртами. Сипнуло сюди-туди піском межі очі, кинуло на зелене листя ідкого попелу і пішло, і пішло...

Закрутився червонуватий листок з дуба; тихо кружляючись, сів на землю.

Через кілька часу над-вечір по лісі пішла вона, в чорній довгій одежі, чіпляючись иноді за гострі колючки чагар-

ників і не дивлячись, що з одежі там лишались клапті.

Якось почорніло все...

Дуби вже стояли в червоному листі. На осиках листки на-половину червоні, на-половину жовті, а берест вкрився жовто-фіолетовим коліром...

Ясенок почорнів од приморозків і стояв мовчки. Сосни задеркувато стовбичили і позирали на екзотичних (казали насмішкувато) сусід...

А берези! Бідолашні, вкрились їхні голови блідо-жовтим, прозорим листом. І стояли вони по-між дужими сусідами такі слабі, як хворі на сухоти дівчата... Шкура зробилась гладенька, прозора наскрізь, а все тіло легеньке. Коси їх довгі, пишні посіклись: видно було кріз їх далеко,—наче вже душі не було... Достоялись, бідолахи, одне тіло стало ще більше і так його далеко видно: ніби свічки в темній церкві біліють і гнутья од внутрішнього чи сусідського огню. І хто випив силу з молодих, гнучких, струнких лісових дівчат?

Це *вона* ім зілля якогось дала.

Ходе лісом і своїм лихом отруює

всіх. Як заплакана молодиця иноді біжить, а то іде так тихо, поважно, сумно, як черниця самотня, що вийшла з обителі в ліс на тиху розмову з душею.

Хто її зна яка вона, але після її приходу в лісі стало як у могилі: кругом все схилило молитовно голову перед труною, що несли вгорі важкі хмари. Пройшла процесія верхами... посипалось додолу, як сльози, останнє жовте листя...

Порідшало кругом, наче багатьох вже не стало. Берези тихо вмерли. Просунулась по обличчях синя тінь, запала в очі, склепила уста. Волосся коливалося тихо сюди туди.

Ввірвався вітер, крутнувся на одній нозі, розмахнувся і стрибнув, як оглашений, вхопився руками за гілки, за верховіття і трусонув ними так, що як вони і вдержались на ногах, бідолашні.

Нівечив їх, як хотів. Поодламував руки, що благально простяглись до його, позбивав останні листочки, а з березами обійшовся безжалісно: повивертав їх з корінням. Впали вони, білі-білі, стрункі і мовчазні. Полетів далі. Зашуміло, загуло, застогнало кругом.

Чути було з самої глибини гуркіт і стогін такий, що сумно стало.

.

На другий день у лісі все плакало. Лагодились похорони.

Глянув я згодом: попливли сиві, важкі мари з трунами по-над верхами: одна за одною, всі в сивині, як в димі кадильному, сумно, сумно — на далеке кладовище.

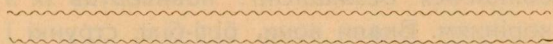
Тихо лились кругом сльози.

Я не міг більше витримати, одвернувся, щось клубком підкотилось в горлі...

...Куди ви пливете, друзі мої! Чи з сухот чи од злодійської руки вмерли ви. І всі ви ледві вже білієте в далечині. Заносить вас сила чужа од мене... Е-ге-ге...

Час вже надіти шапку волохату і кожух, сісти біля двору і проводити очима те, що пливе на хмарах і заносить мої теплі думки безвісти.

В лісі стогін, гуркіт і глухий шум.

III.

Ліс вдягся в білу одежу...

Ще з вечера почало наморожувати. Важка вохкість потроху спорожнювалась... З хати чуть було, як щось іноді лущало на дворі... Огонь вь грубці паляхкотів і стугонів—так його тягло. Це вже не дарма—шукай на ранок щось тепліше, а то...

Так і сталось: вікна трохи замурувало.

Аж гульк—і ліс инший став.

Закрив злидні свої, сховав чорну середину в білу велику-велику намітку. Саван білий прикрасив убогість смерти...

Сонце скося радісно світило з чистого неба. Біле поле, все під снігом мерехтіло і переливалось бриліянтовими

сльозами, що котились тихенько сюди й туди. Все перед очима розляглося як величезний лист білого паперу, а по йому хтось поставив ряд чорних палочок та іноді обхопив ледви помітними кружками і конусами... І тільки гострі очі пізнали б, що це ліс.

Він потонув у небі... Поплив у глибину його, одсунувся далеко-далеко і потонув. В очах стали мимовільно дві сльозини, витиснені морозом...

Од лісу тяглась по полі легким збігом у-гору дорога. По-над нею пішли верби, двома рядами. І так ідуть в соняшно-морозному повітрі, наче взявшись за руки, як шлюбні пари. В білих убраннях, стрункі, гарні дівчата, з трохи похиленими вниз головками. Білі квітчасті вінки лягли на білі, мармурові чола, ледви коливають листочками. І так пара за парою... Йдуть полем безпереривною низкою, наче розтягнуто по полі разок блискучого намиста з матовими ніжними відтінками. Передня пара вже стоїть на високому обрії і от-от зникне за ним, пірне в село, що виглядає з-за обрії двома крилами вітряків.

Причепурився мій ліс і пустив своїх доньок до шлюбу. Сьогодні свято... Виходять вони з лісу пара за парою... На узлісся вибігли і стали менші сестрички, цікаво витягли головки слідком за світлими мандрівницями. Стоять маленькі, вкриті білою габою, вихилившись з узлісся... А пари все йдуть і пірнають за обрієм...

Відбудеться шлюбний звязок... Поважнуть руки їм довгими білими рушниками і вони знову повернуть по дорозі в ліс, мимо моєї хати... Так, так... Стануть на хусточки... як на ешафот, мої дорогі. Хвилюватимуться груди ваші незнаним, солодким до болю оп'янінням, ноги тремтітимуть, руки будуть тепліти то холодіти з захоплення, а думки крутитимуться як вихор, в голові ставатиме іноді порожньо і лише чути буде, як щастє вливається, вливається... вливається.

Холодітиме іноді серце од думки, що блискавкою проскакуватиме в голові, про кінець дівочої волі, кінець чистоти вашої, про втрату чогось навіки... Коли чистота не втрачена—можна ждати і надіятись до могили. В душі буде огонь, що підогріватиме надії...

...На личках ходять червоні плями—
видко як переливаються почування... О,
дорогі мої, ясноокі...

Яка з вас не має пари? Кому нема
кого взяти за руку—ось я вільний... Хоч
я сумно говорю і думаю про вас, але
маю гаряче серце... Стану на хустку,
підогну коліна під вагою солодкого щастя,
що буде повне жалю, сліз щасливих...
Буду плакати од щастя... Чим хіба краще
можна виявити щастя, як не сльозами...

Обійдемо три круги і повернемо в
ліс... буду йти і притискати свою вибран-
ку до себе...

Чистоти своєї не пожалію.

.

...Над-вечір.

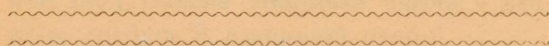
Любі мої, білесенькі, ви вже верта-
єтесь до дому.

Стою на узліссі і пильную. Йдуть
назад лехким кроком. Голови ще більш
схилені. З-за обрію витикаються пара за
парою і простують вниз, щоб перейти
місток і ввійти під простягнуті руки: для
зустрічі, привітання, благословення. Ліс
знов приймає їх під свою стріху...

Сонця вже нема. Сіро і темно ста-

вало. Пари наче зливались одна з одною. Задні набігали на передні; тяглись по-над дорогою і потроху зникли в білому тумані.

Так... чи мені нема пари, чи я не до пари.

IV.

~~~~~  
~~~~~

Завірюха розходилась надворі, як вовк у кошарі.

Просто жахно сидіти в хаті: стіни двигтять од ударів снігових крил, по-за причілком б'ється вітер і так свистить пронизувато, що в ухах коле.

А тополі підняли крик. От собі кричать як перед смертю: трівожно, злякано, наче їм хто горла понадрізував, або вони падають в прірву. Одна тополя перестане, друга почне, а то і всі разом.. Гілки торохтять намерзлими гілочками, дзвенять. Наче скло сипеться з розбитої шибки. Сидіти в хаті мовчки, коли й миші не шарудять, було страшно. Здається от-от вітер підважить стріху, стрибне по-розбишацькому на горіще, проломить

стелю і сплигне мені на голову, погасить лямпу... Що тоді робити... Аж мороз поза спиною пішов...

Слухаю: щось шкрябає в вікно. Прислухаюсь—пошкряботить і змовкне. А потім зненацька гукне в димарь і чорний звук блисне гострими очима з дверей грубки. Я причинив дверці.

Трохи згодом—чую—свистить в кватирку причілкового вікна. Зиркнув: біла волохата лапа на шклі. Морда з рідкими зубами заглядає в другу шибку... Я удав, що не бачу, а читаю. Дивлюсь, а літери стрибають по книжці. Вчулось, наче прицілюється в спину. Тікати нікуди було. Пришуливсь я, напружив спину і заляк... Нічого. Я випроставсь. І так кілька разів. Справді, отак може-ж вийти з лісу, натрапити на огник, а потім закортити висадити мене з хати. А в спині, куди прицілюється, холодить і наче коле...

Не чути було дзвону з недалекого села, а він-же дзвонить цілу ніч в завірюху...

Погасити лямпу, щоб не видно було, де я сидю. Але що я робитиму в темно-

ті. Я-ж не засну, хоч око виколи, в таку добу. І взяти в руки зброю, не ставати проти вікна, а тільки проти стіни, і рубати голову, коли тільки вона всунеться по шию. Але і це було безумство: поки рубатиму біля одного вікна, лізтиме в друге, третє, четверте.

І хтось таки влізе, плигне з вікна до долу і ошарашить мене по голові так, що...

Сиди отак безпомічно проти розбурханої стихії. Викрешеться в її рухові зла воля і мусить знайти жертву. І впаде той, кого далі видно. А всі інші так мізерно сплять в норах, що їх брать навіть за жертви ніхто не схоче.

Значить, треба погасити лампу. Щоб не прорізувався огонь стрілою кріз розтанцьований сніг.

Погасив. У хаті стало як в льоху.

По-над стіною свистить, у вікна стукає, тополі кричать, як недорізані.

Коли вже судилось загинути, то щоб не в хаті, а то гидко буде, коли прийдуть на похорон і труситимуть навіть білизну.

Вдягаюсь, беру палку в руки і виходю.

О-го-го! Двері ледве одсунув—на-мело.

Нічого не видно... Крутить, стрибає, в'ється сніг, гойдається вітер. Темно. А ліс як шумить! Тягне якусь страшну густу ноту, як сірена на морі. Уявіть—мільйони сірен-кілька мільйонів усяких свистків. Потім якийсь шелест. Як з тисячі тисяч мішків зерно сипеться.

По обличчю почало бити мокрим, холодно-колючим снігом.

Я пірнув у ліс.

Пішов навпростець, по-між кущами. Бруслина вже майже засипана, жостір так собі метляється, ліщина лягає за вередливим вітром. Ступаю, а сніг вище коліна. Крутиться вітер по-між деревами, піднімає стіною сніг і, як бугай ворота, носить, кидаючи, куди прийдеться. В корі позабивані всі щілини снігом.

Сосни височезні і дуби стоять вже розділені вітром. Він наповнив усю просторінь між ними і обвіває холодом. Гляну у-гору: гнуться темні стовбури і б'ються головами один об одного. Протестуючи

кричить кожна гілка, кожна хвоїнка. І чого розходився вітер, і чому нема йому вгаву, і що то за сніг набрався, що так б'є по обличчі. Боже мій, та то-ж стояти не можна. Тут і так вимерзла душа в тілі, останні крихти живої сили заклакли, а він нагинає, крутить так, що кожна кліточка, наповнена мерзлою кригою, бгається, ломається. Все в середині зрушено, все знівечено... Обламуються гілки і віти—зробились такі крихкі, що торкни, а воно все летить додолу...

У лісі, як передвічному хаосі зробив вітер...

Ледви виймаю ноги з снігу. Вище колін уже. Одежа в снігу, мокріє од мого тепла і гидко торкається тіла. За комір вже разів зо-два сипнуло і ростало.

По-між деревом иноді замаячить якась потвора: зіпнеться на задні лапи, роззявить вершу і, потрясаючи кудлатою головою, прямує кудись, а тут вітер на-зустріч стане стіною, обкрутить великим рядом і повалить додолу—ні великі зуби а-ні дужі лапи нічого не вдіють. Така війна йде в лісі, а я ще держуся. Дерев падають, зломлені, якимось так, що

мене не чіпляють, потвори ніяк не долізуть в снігу і падають головою в замети, набираючи снігу повен рот, і не встигнуть трохи поборсатись, як вітер їх поховає і загуде страшною панахидою.

Чую, що сили падають. Чоботи зашкарубли і давлять мої заляклі ноги. Коліна тремтять і от-от підломляться. На спині чути іноді холодний піт. Борода і вуси понялися кригою і висять важко, наче крига смикає по волосині. Брови намерзли і звисають над очима. Вії ледві підносяться і холодять намерзлими волосинками в очі. Сніг все валить і валить. Та це-ж можна втонути в морі снігу. Ревище страшне йде лісом... Коліна можуть зненацька підогнутись, впадеш, сніг зрадіє і стрибне на тебе, танцюватиме по тобі, аж поки вдавить ще глибше і розчавить на твердій землі. Розляжеться товстим шаром, затулить рот, припре дихання і задушить... Хто йшов лісом—вже мабуть похований.

І зазирнула в-вічі страшна сила, що оберігає ліс: йди, чоловіче, відкіль прийшов, щоб не скиглив, усвідомлюючи своє становище...

Я почав тікати, гонений переляком... Довго бився з снігом. Він хапав мене за поли, за руки, за бороду, тягнув у глибінь лісу, обходив, забігав вперед, кидався з кулаками на груди, стукав так, що аж стугоніло в середині, або немилосердно бив по обличчі мерзлою, костяною рукою. Я був зляканий і не відчував образи, сорому. Знущається з безсилового, безкрилого.

Не ходи в ліс під заверюху, не ходи, коли боїсся... промовляв і бив.

А все таки ноги напружувались, я весь пручався з його обіймів і сунувся за інстинктом до дому.

.

Як добився до дому—не знаю. Згадую освітлені кімнати, гомін, рипання дверей. І музику, що розливалася скрізь, як срібна вода. Загремить на басах, переллється вище, покотиться по склі і спиниться, а потім знову: виходять звуки, простягаються і руками ловлять один одного потроху обвиваються, втягуються один одному в душу, наче їх обопільно всмоктує велика сила. З'єднаються в чудовій зграйности, затремтять солодко і

розпливуться в насолоді, зникнуть один в одному. Летять двійками, кружляють. зхоплюються болючо-солодко руками і святочно потім летять колом. Пара за парою, в білих убраннях.

Музика тягла мою душу до другої душі, на повне з'єднаннє, щоб родити нашу музику. Щоб звучала душа, всмоктувались одна в другу душі. І прийшла вона якась висока, біла з трохи очервоненим нутром і врзалась в мої груди. Такий крик пішов з двох грудей... Щастя двох—найбільше. І понеслися як двоє білих крил, з'єднаних в одній душі. Відбилися на якомусь полотнищі, як одна зоря в небі і в глибокій воді, стиснулись, як дві руки з одних грудей. І тонули глибоко в небі, блискаючи під промінем: то одно, то друге, або й обидва разом. Єдність наша подвійна. Музика віковична, насолода остання і найбільша...

Світить кругом, як двоє очей з однієї душі, як одні обійми двох закоханих...

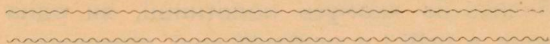
Музика ще більше співала... Звуки ловили своїх друзів, парувались і потім мліли, мліли... вмираючи, знову визволя-

лись і падали з розгону в обійми, болючо-солодко пронизуючи себе наскрізь.

Чи було щось на світі oprіч музики—не знаю. Чи були де люди, чи плакали, раділи, вмирили, родились, мучились горем розлуки і раділи щастєм зустрічі, чи виглядала дівчина улюбленця, спершись на тин, і чи йшов він, співаючи за горою, до неї; чи йшли люде війною на себе, а чи братались... я нічого не знаю...

Мені грала музика...

.

V.

Ми святкуємо...

Вже з-ранку небо розплющило свої вії і зиркнуло...сонцем. Таке гарне це око. Крізь очі можна заглянути в душу людську і пережити в собі ціле море почувань. Наче крила вирости за плечима. А коли заглянеш в небесне око. Та-ж то глибоко так думка летить, як стріла вниз, ується в блакить глибше, глибше, все глибше.

Можна навіть згодитись з існуванням Бога за хмарами.

Блиснуло сонце і вся земля змінилася. Особливо зрадив ліс. То стояв собі понурий, маломовний, а іноді просто мовчазний, тільки потрібуючи іноді гілками, як птах, що трохи промерз. А тепер засвітився радістю і красою. Не міг

вже ховати красу, як раніш. Та хіба легко ото не виявити себе, коли небо дивиться на тебе так тепло і щиро.

Найбільше зраділи сосни, аж зацвіли. Зеленіли своєю хвоєю, по котрій посідав сніг білими купками.

Білі купки цвіли водяними ліліями поміж зеленим лататтям, як велике озеро...

Так багато стало навколо блакитної води, зеленого латаття і білих лілій.

Що це собі ліс малює озеро. Згадав літо і ясне небо в воді і білі квітки. Боже мій, що твоє око діє! Хто б міг так прикрашувати землю своїми очима...

А озеро все більш розливається. Вода не ллється, а росте з себе, без усякого руху. І повно її стало в лісі... Запахло літо, задзвеніло повітря, лілії п'ють проміні і блещать.

Зелене латаття колихається ледве-ледве.

І чому нема музики? Чому не потрясається земля радісними криками душі. До гурту! Зачинайте — ось вже рояль сміється своїми переборами білими.

З новим роком!

Хоч кругом холод, але білість снігу

така рухлива, що жар схоплюється в душі.
З новим роком, розцвічені сосни, пишно-
волосі берези!

Хоч тишина кругом велика, але така
біла, що світить і звучить музикою.

З новим роком, мої спаровані вер-
бички, і той шлях, по-над яким вони пі-
шли так дружно. З новим роком, ліс вели-
чезний, що розплився зеленим лататтям
по озері і квітне білими ліліями. З новим
роком, широко біле снігове поле, що
обнялось з небом і обступило колом по-
над лісом, котрий точить блакїтну воду
і мерехтить як море фосфоричним світ-
лом. З новим роком, вітрякові крила, що
виглядають з-за обрію мов крильця мете-
лика, який сидить на жертці. З новим
роком, повзучі по обрію саночки, з сілует-
тами чорної жвавої конинки і людини.

Рушаймо! По величезному озері по-
між лататтям і ліліям на біле поле. На-
строїмо вітрила, вдаримо крилами і по-
пливемо. Наш корабель вже йде...
Крізь шибки вікон рвуться звуки. Музика
на похід затинає. Рояль сміється білими
зубами, що воруються швидче очей.

Станьмо тут всі на веранді, а ко-

рабель хай пливе. Мигтять мимо очей
ялинки розцвічені, тополі розцвічені. На-
віть лісова малина, жостір і ліщина цві-
туть.

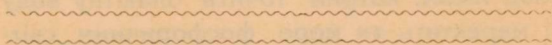
Стою на веранді, як корабельний
капітан на своїм містку, з прапором в
руці і сурмою коло уст...

Та-та-т-та, та-та-т-та. Ми пливемо.

Літо цвіте навколо.

А небо дивиться все пильніше, яскра-
віше, око ясніє і розпалюється.

Я заплющую очі...

VI.

Будь ти проклятий тричі, великий натовп людей.

Велике місто, в якому так багато люду, ти огидне.

Увесь твій гармидер, дзвенькіт трамваїв, туркот фурманок і гомін торгівлі. Крик хлопчаків з газетами і писк дівчаток з квітками. Світло електричне і світло соняшне... Все, що є в тебе, велике місто, все будь тричі прокляте.

Ось твої жителі: мужьського полу—торг, жіночого—продажа. Твої всі мужчини купці, а жінки—продавці. Дивлюсь і бачу, що ті й другі добре торгують. Од його тхне гноєм, од неї—мускусом.

Іду собі вулицею. Одну зустрів—продається, другу—продається, третю—продається... І так далі. Така, що ледве

ноги волочить, і така, що ще гопки стає,
і така, що ледве з пелюшок викрутилась.
І нема куди оступитись, щоб не насту-
пила на ногу продажність: скрізь, куди
не ступиш, в-вічі зазирає крамарка-ги-
дота...Зазирає своїми масними очима
в-вічі впинає свої очі в душу і кладе в
ній відбиток їх слідів...Одкриває рани.
Пролазить в усі куточки душі, роз'їдає
усі клітинки тіла, всі нерви, в мозок кісток
вкручується, всмокчується жовто-бурою
гострою течією і скрізь робить руїну...
Не можеш тіла свого вже нести, розла-
зиться воно отруєне, повне розкладу,
тремтяче і безсиле як драглі...

Можна вже через два кроки впасти
і розтектись брудом. О, доле, доки ж
вони будуть зазирати в мої очі і лити
через їх в душу одчай і смерть! О, ліс
мій любий, захистник незрадливий, чи
захистиш мене і сховаєш од зору куплі
і продажу!

Ти бачиш, що не отямився я ще од
грюкоту великого міста, ще і досі вчуваю
крамарські голоси, ще й досі ввижаються
мені жовті обличчя з зеленими тінями і
плямами.

Чую запах вохкого моху і сиріє землі. Чую твій шум, зелений ліс мій. Аромат живиці і пахощі соковитої осики; хруст гілочок під ногами, колючки соснові на обличчі і руках, жужмот верховіття в ушах і душі, дух торфу з твердих трясовин і стукіт ятела на сухому ясенку. але... не заглушається крик великого міста в душі і сморід торгівлі.

Білочка моя пухната, моторна, го-строзора,—і ти прядеш очима на мене. Перелякане, біле обличчя тебе цікавить. Я-ж нічого ще і нікого не лякався, лишень вжахнувся торгівлі великого міста... Бачиш, що зо мною сталося. Ніхто тепер мене мабуть не впізнає. А я-ж не боявся заліза, навіть бухкання гармат. Смерть не така страшна, як життя в гнояці, білочка моя пухната. От піду в саму гущавину, де дуби стоять похмуро, де вільшина обступила дзеркально-ясне, тихе озерце, чудотворне око лісове. Великани-дерева струнко випростались вгору, вхопились гілками, заступили око своє тихомовне. Тільки небо заглядає крізь маленьке віконечко в око лісове. А йому видно таку глибину як небо. В саму душу

землі можна прозирнути. Сісти на корінь великий, схилитись через коліна очима в воду, впірнути поглядом в найглибшу глибіню душі земної. Там тихо і ніякої праці не чути, руху не помітиш і серцем навіть. Вдуматись в тишину глибин недосяжних, розпливтись в жилах каменю і відчути вагу над собою віковичну, роздавити тіло і душу на найдрібніші атоми, задавити їх вагою космічною, розчавити в душі сліди великого міста і тоді забути їх. Роздавити спомин про жовто-зелені обличчя, розпорошити звуки великого міста на такі частини, щоб кожною звуковою хвилькою можна було світ оповити. І так здрібніти, щоб уява навіть не могла уявити дрібности моєї.

А тоді хай і ліс вже не шумить, тепер же хай шумить верхами своїми, наповнює душу мою тугою своєю солодкою, хай наповнить всі щілини тіла, краплі крові і мрії душі моєї свіжими, холодними, пронизувато-колькими приторками шуму свого роздрібленого по-між листками і гілочками. Будуть шурхати листки, кружляючись біля мене, сідати на шию, голову, руки; хай прилипають вохкістю

своєю до рук моїх і обличчя; випивають з мене всі фарби міста великого, очищують зір мій од відблесків крамарських звуків...

Так, легко родити бажання, але тяжко їх ростити, виховувати і жити з ними.

Хай—легко, але виходитись з хвороби найтяжчої можна хіба під гіпнозом очей лісових, очей, що дивляться з самої глибини земної...

І я буду сидіти на великому колінкуватому корені, опершись спиною в могочий стовбур дубовий, і дивитимусь в тихе око лісове. В йому пірнає глибина неба, розмальована химерно перехрещеними гілочками і вітами. Не промайне по дзеркалі водяному ні тінь птиці, ні тінь гілок. Вода стоїть нерушно, землі з дна не видно, одне небо поринає все глибше й глибше. Одсовується в якусь недосяжну далечінь і тягне туди всі думки, розмотуючи їх, мов нитки, з клубка. І вигладжуються зморшки на обличчі, шкура рівніща, матовіє, уста складаються в спокійну лінію.

Ліс десь далеко шамотить. Перекочує жужмот в один і другий бік. Гуде

щось так одноманітно, рівно, спокійно. І думки випростуються в одну тонку лінію, висотуються рівно і далеко з голови, в глибінь неба. Хочеться вже заплющити вій, одкинути голову на стовбур і тихо сидіти. По обличчі ніби чорні лінії йдуть од вій. Спокій приходить і кладе руку на заплющені очі. І шум потроху м'якшає. Десь пішов, далі й далі; шелестить, як милий сивий дідусь довгою бородою і усміхається добродушними очима. Годі... Всі контури і сліди зникають, зникають, зникають, одходять... тихо... в далечінь далеку... далеку.

Натомість десь починається тихий вальс і дуби з березами пішли парами, колами, аж коси березові до землі черкаються.

Прощаю ворогів і друзів...

~~~~~

~~~~~

VII.

В повітрі багато чогось сірого.

Невиразне, як туман, холодне, самотнє. Наче прозоре, але далеко не видно, обкутує контури всіх предметів, згладжує заокруглює всі кутки, закрути, зломи. Скрізь оповили все ніби одні хвилясті, круглі лінії, а прямої ніде. І дерева стоять без тінів у вітах, без лощин і гір в кроні.

Дрібнесенький сніг ледви порошить...
Понасідав на деревах білим пухом. Гілки простяглись, як руки з чашечками, свічками і квітами. Ліс наче вистроївся кудись іти. Чорний, поважний, як старі жінки ідуть до вечерні... І хочеться, щоб дзвін ударив. Щоб загув з високої дзвіниці і післав свої звуки по білих свіч-

ках, поначіплював їх на кожную гілочку, хвоїнку, розколихував би, а вони тихо гули.

Коли гудіння розростеться в шум— виростуть окремі голоси... Піднімуться і будуть падати з стогоном, як груддя на віко труни в ямі... Аби стугоніло, як груди. Донесуться з глибини окрім тонкі голоси, жалібні як голосіння, і зіллються з тими, що упали...

Розступиться ліс на дві лави і одкриє улицю... З глибини видно процесію. Дим кадильний пахне... Попереду йдуть молоді стрункі півчі з свічками в руках і білими хустками. Далі видно коливаються корогви, хрести, з яких іноді гляне мертве людське обличчя, а потім закривається за важкою гілкою липи... Півчі ледве йдуть, спиняться, стануть білими сосонками і ялинами, побудуть трохи в гурті і потім тихо тануть в сивому димі, а трохи згодом виступають тихо з його... Глибше геть заколивались берези, ворохнув вітер їхнім гіллям що спускалось вниз як срібні дощові нитки: видно, що суне труна, вкрита білою парчею чи що. Рушники висять впоперек труни

і коливаються... На труні видно вінок з білого ромену.

Ліс розсовувався, оступався на бік, ніби одчиняв двері, пускаючи процесію. Одчиняв ворота на кладовище. Хор тужив густими тихими звуками, над якими дзвеніли тонкі голоси жалібним прощанням.

Ліс рушив з місця. Голова походу сунула вперед, а ліс заходив з-заду і прилучався до походу.

Натовп ставав більший і більший, зповняв всю околицю і розточувався ширше й ширше...

Чорні жінки, з свічками тихо йшли, ведучи за собою малих мовчазних дітей. Чоловіки з розвіяним волоссям, у сірих свитках ступали по землі тихо, дивлючись під ноги.

Дим сивий плутався по-між волоссям, клубочився, в'язався у хмарки і розгортався мокрим полотном.

Шепіт в натовпі падав, стало тихо...

Десь ударив по-мертвому дзвін...

І пронизав кожного наскрізь болем останнього зітхання, Думки вилетіли з кожного, аж зашамотіли кругом, наче

вітер обкрутнувся на місці і крилом зачеркав по землі.

І куди йти? І де пристановище? Чого йти... Покинувши свій тихий золотий, соняшний край, не глянувши навіть на своє добро, втопити очі в чорну глибіню, нічого в ній не побачити, але піти в неї. Хай курище не погашене дотліває в оселі, хай двері будуть покинуті незачиненими, а ти рушай в таку глибіню.

Дивитимуться з чужих вікон переполошені очі вслід за твоїми ногами. Останній погляд встромиться в спину і зробить болючу рану, але в тебе не буде сили оглянутись. Підеш, скутий жалем, як обручами; голос не вихопиться з заціплених побілілих уст, голова не ворухнеться на-бік, а тягтиметься вслід за зором очей, що потонув у чорній глибині. І ніхто не чутиме, що ти невільник її, прикутий, як раб до тачки страшними ланцюгами. Бачитимуть тебе чужі очі і питимуть з твоєї постаті камінний сум і жах. Тікатимуть геть од твого руху, ховатимуть зір свій собі під ноги.

Ні одного родича не було і вже не буде у тебе. Нестимуть тебе високо над

головами, аби очі не бачили труни.

І так далі попливеш в димі кадильного... І спомин про тебе розіллється пахощами ладану. Жаль буде такий пахущий.

А там... згодом висмокче сонце тіло твоє з землі; протягне мов нитку з коріння через дерево аж у листя, пережене в жовті, прозорі краплі. І ти станеш ладаном... Буде чути іноді в лісі запах твій жагуче гарний і тужливий, а іноді просмокчешся в бруньки, розцвітеш потім білим цвітом, розвинешся листям і будеш грати одблисками сонця, або довго шумітимеш. І в твоїй новій мові буде вже поезія, бо не буде слів. І що ти робитимеш—в тому буде якийсь великий розум і залізна логіка. Не буде жалости ні до себе, ні до інших. І сила твоя ростиме в браку слів, отих усіх зрозумілих звуків безсилля.

Ти ж добре знав, що найбільш безсилий той, хто більше говорить, хто любить слова, і тільки камінь не падав духом: од його ще ніхто не чув звуків, ніхто не одкрив навіть найменшої його тайни. І ти чудово зробив: ти вже став

сильним—од тебе вже ніхто ніколи не почує звуків. Ти станеш такою тайною, якої ніхто ніколи не розгадає. Бачитиме тебе і—не розгадає. Братиме в руки—і не розгадає. Істиме—і не розгадає. І на віть не знатиме, що це ти.

Ну, і що-ж тобі всі слова?.

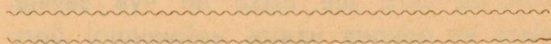
.....

Вітер колихнув полами покривала срібно-парчевого, завертів у гору кільця диму, нахилив в один бік всі жовті огники, що лягли наче зімове листя на дубах, а потім з довгою сурмою полетів між гіллями. Посадив на килим-самоліт лісову царівну, підгорнув її розмаяні шати вгору. Зобгав тумани в завої і посипав їх снігом по верховітті. Зник.

І це власне вистава скінчилася...

Лють світова пішла морозом. Трохи згодом бухнуло в лісі: це вона так розірвала дуба, аж луна покотилась в глибінь далеку.

Але цей дуб ще зазеленіє весною і цвістиме.

VIII.

Туман танув і поліз білими завоями в глибінь лісу, ніби хвостом замітаючи слід за собою...

Напевне можна сказати, що Художник лагодиться до праці і що він зробить за-ніч.

І справді в-ранці все було прикрашене. Бо-зна відкіль набрались оці нові декорації, що змінили весь світ.

Ось, приміром, на одній шибці вікна: навскоси покладено велике чудове срібне перо павича—з очками, смужками, перехресними лініями, що грають різними одблесками. В куточках шибки насіяно різних шости-зубих зірочок. Видно, що вітер махнув крильцем через шибку,

а потім потикав дрібно, ніби чудодійною щіточкою.

На другій шибці зфотографовано „пейзаж з місяцю“, кращий ніж ото буває в астрономичних книжках. Тут посіяно більші й менші кратери вигаслих вулканів, по-між ними потоки різнобарвної лави; на схилах стоять маленькі кущики білих чагарів чи квіток, вкритих наче вапною, як рослини на дні моря. Увесь цей краєвид з місяця прострілив промінь сонця і оживив так, що здається, ніби ось-ось заворушиться з-під снігової лави життя.

Далі. Біле поле з одсвітом блакиті. Скрізь стоять озера, наліті блакитною водою. По-над полем летіли, видно, пташки і Художник перехопив їх вид на свою пластинку. По полі йде красивими закрутами дві колії срібних рельс, на котрих з кутка шибки простує паровоз з вагонами, а над ними химерно-кучерявий разок намиста—димових хмарок.

Ще в одному вікні на шибках—галерея портретів.

Чудова голова філософа: високий лоб з двома характерними борозенками,

довга хвиляста сива борода; волосся на голові в'ється вихрами вгору, а очі з великим поривом дивляться вперед. Через плече перекинута одежа з пухнатого хутра.

На другій шибці змальовано стареньку бабусю з палочкою в руці: йде тихо до вечерні. По перед неї маленькі хлопчики несуть букети з білих айстрів, а кругом стоять ялинки, вкриті снігом. Просто диво.

А ось ще: ніби озеро води, а в йому лежить чудової вроди жінка з розпущеним волоссям і цілком гола. Видно найменші дрібниці її тіла. Лежить вона на спині, волосся кинула геть од себе назад, а руки заклала теж за голову і переплела пальці. І так пливе, чи що, бо все змінює свою позицію.

Ось ще цікаве: біла скатерть розіслана, а по ній насипано десятків зо-два манюсеньких, трохи жовтуватих, курчаток, кругленьких, пухкеньких. Стоять на дрібнюсеньких ніжках, схилили дзьобики вниз, п'ючи воду, а де-які вже підняли їх вгору і з комічним невмінням ковтають крапельки; де-яке так задере голову, що

аж сяде на задок і простягне вперед лапки.

Тут ось вже баль. Дівчата в білих довгих вбраннях йдуть і в'ються, вимахуючи віяльцями. По середині стоїть мармуровий обелиск, а на йому ваза з квітками.

І всі ці картини освітлені знадвору рожевим світлом.

От так Майстер. Матеріал же був аби-який—туман собі невеличкий та холод вночі з вітерцем та й годі. Одже на тобі: в тумані безліч крапельок води, а в кожній сила малюнків. Холод почав давити воду на фарби, а вітер ледви встигав хапати їх і кидати куди попадає. Вхопить жменю, скільки можна, шпурне сюди-туди, махне зверху хвостиком і малюнок вже є. І можна собі уявити, як він метушився, щоб впоратись собі з навалою роботи: все повітря повне художніх образів, насичене безліччю різних естетичних елементів — зірочок, кружалець, ниток, палочок і всякої-всячини, а ти бери порядкуй, розкладай, комбінуй, що б все таки щось вийшло. Але в кожній дрібниці відбився весь світ Божий, всі мож-

ливости творчости, всі фарби: тут тільки бери хоч лопатою, хапай, метушись і кидай, а воно все само вкладеться в самі найвигадливіші малюнки.

Ти собі шпурляй „сирий матеріал“, а вже Художник знає що робити. Він — люто-холодний, наповнив усі найдрібніші закутки світа, пронизав собою все повітря і ні одна крапелька не втіче од його. Він видавить з неї весь зміст, вхопить, як обценьками її дрібнюсеньке тільце і почне розкладати на атоми, щоб вони кристалізувалися: придавить—і вискочить зірка, ще стисне—вихопиться очко, пір'інка і т. д. А вітер хапає і розквітчує цей бідний чорний світ Божий.

Гляньте надвір. Чарівник що наробив! Все стоїть в білому убранні: сосни з білими чашечками, а ближче: кожна хвоінка завітчана, як гарна дитина в багатих батьків. Посипана таким дрібнюсеньким пушком білим, а сонце в кожній пушинці влаштувало виставу блисків. Вся ж сосна як цариця... І так кожне дерево, кожна билинка. Неменш гарно завітчалось сухе бадилля кропиви, щиріці, лободи, колючок і іншої бідо-

лашньої вчора рослини, а тепер: ніяка царівна красою і розкішшю вбрання не зможе порівнятися зі вродою оцієї биліни, що з-під снігу вистромила на світ тільки одну гілочку. Тут вона над поверхнею снігу цвіте казковими фарбами, що переливаються по ній як вода...

Маленькі ялинки, що стоять рядочком по-над тополями—просто диво: як ото гарні-гарні бувають дівчатка-підлітки, що пороздягаються і хлюпощуються в воді, почервонівши всі і блискаючи оченятами, вохкими од повноти почувань.

Ге! Як би хто бачив, як високі стрункі тополі виступають в святочному убранні. Тут гордості, пишноти, величності! Виступають собі поважно, розглядаються навколо, тріпотять завітчаними гілочками, а в кожній дрібниці—казкові картини. І все пронизане світлом сонця: трепотить якась радість од багатства краси, аж жарко робиться. Замість холоду чуєш, як на обличчі пашить тепло...

Радість стала на очах сльозою. І коли б можна заглянути в ту сльозину, що там зробив в одну мить Художник. Радість виприснула з таким розгоном з

кожної снігової зірочки, що аж в очах засліпило. Грає навколо, грає кожна сніжинка, крутяться блиски, стрибають, в'ються, бризкаються і такий гармидер підняли, як ото багато дівчорі купається бігає по піщовому березі. Оп'яняюча радість напосілась на всіх, і розпорошилась в повітрі мільярдами блискоту. Ніхто нікому не заздри, бо всі були чудово гарні ріжноманітною багатющою красою... Сніг аж рипить од задоволення під ногами.

.
І слідком за радістю Художника вихрюють в душі наші почування, без форми, як туман, а з їх викрісталізуються думки, як иній в лісі, тільки ми не можемо втілити їх в слові. Та й навіщо? Навіщо переростати Художника, коли на це нема і не буде сили. З туману—иній, з почувань—думки... і навіщо ж первостайну красу замикаати в слово.

В кожному з нас краси—досить, ми маємо однакове вбрання всі і радість є для всіх. От ходи собі і втішайся...

Ах, ти Боже мій! навіщо вже так прудко бігають сніжинки, навіщо вже

так ясно мерехтять вони блисками, аж
очі сліпнуть...

ІХ.

Коли підійшли рубати його-він стояв і тихо шумів верховіттям.

Вкорінився твердо в землю; мов скеля з неї виростав.

...Це був сумний час: листя з початку почервоніло, тремтіло таке жовтогогаряче, прикрашуючи в-осени його, мов сивина людину на старість. Потім облетіло. Холод скував землю, аж все йому в середині задубіло: жива вода кудись витекла. Стояв величний, худий, напружений сам в собі. По небі йшла безперестанку отара хмар, сизих, нечепурних, як шльонські вівці над-вечір з поля. Вітер свистав: брав дві голих гілочки, складав до купи і в щілинку пролазив, терся об холодну кору і дзижчав.

Це було нудно, а іноді й прикро.

І от чалапаючи по оголеній землі,

підійшли люде: в постолах, обірвані, з сокирами. Очі ледви блищали з-під волохатих брів і шапок. Обличчя коло обличчя стоять, мов купина жовта по мочарях, темно-сіра. Очі зливаються до купи, блищать по-між купиною, як вода по землі на зжолоблених листках.

Таке собі стоїть на розчепіrenих ногах, стулених в колінах, і так міркує, мов старе. Повертається сюди-туди, пихкає парою клубками з рота і грозить. Витягло сокиру з-за пояса і бухнуло в ноги.

Хак!

Корпишиться біля коріння і бухкає. Вгору йдуть по стовбурі удари один за одним, пролазять по замороженому майже мертвому тілі так болюче і потрясають верховіттям...

.....

Ціле життя мав діло з ворогами...

З-за молоду пожадливо хапав кожну краплину світла, впивав її кожним листочком, тягся вгору з по-між ворогів, що оступили і перехоплювали проміння; напружився, випростався тонкий та хисткий, а все-таки напився світла до схочу і по-

чав рости з середини. Осичина образилася, що він перегнав її, і загнила. Спинилася призириливо—хай він сам пнеться!

Коли вдарив несподівано мороз, тоді ще на йому була молода шкура,—молоде біле тіло знівечилось, листки почорніли, зжолобилися і посипалися—лишився голий як бубон, але сонце зглянулось: впало на його,—напружились гілочки, сок заворушився і вистрілив з-під шкури новими бруньками. Тут вони похапцем тріснули і дали вихід новим листочкам. Це були зразу не зелені, а жовтуваті, якісь бліді лепісточки, а потім вони напилися сонця і позеленіли. В тілі лишилась слабість надовго—пожовкло, потемніло воно, але навкруги почало наростати нове, обкружуючись навколо по зраненому. І так пішов рости. Навздогін було пігналися й осички, але згодом їм дух заперло, закашлялись і спинились. Жовч гнила потекла з пересердя...

Плюнули і дістали таки йому на рани своєю гнилизною. Вщепилась вона йому в рани і почала отруювати. Але він глибше погнав коріння, набрався води і харчу, розкинув гілки і листки навкруги,

напився світла—потекла по тілі сила, що випирала сухоти. То були важкі часи!

Але скував таки злиднів силою, обгорнув їх твердинями — гатіть сюди, не дошкулите. І вони засохли.

Зло йому вкинулось: ти будеш на мене кидати слиною, а я тебе нехтую. Розпустив шатром-наметом гілки, наїжачив листки, пив світло, а осичина ще худіша стала. Береза тут-же збоку, що пишалась довгим волоссям, облізла, обшарпалась, посіклись її кучері, і стала скарлючившись: повело її, зкосородило, мов лишилась дівкою на весь вік.

Пішов угору. Чіплялись ще інші злючки: вітер потермосає, насікомина яка впнеться. Бувало гірше—шморгне громовина з верху аж в ноги продорожить смужку, облупить кору та й по всьому. Якось таки упорався з усіма.

Але ось вже таке, що не видане було.

.

Рубали йому в серце. Важкі тріски одлітали одна за одною, а він стояв мов не його рубали. Дивився осторонь, сусідам поверх голов, ніби роздивлявся по

своєму дворі та іноді хозяйновито зморщував чоло. Біль ішов по стовбурі в середині, шпигав знизу аж у гілочки, але то дурниця, минеться... Хоч пильно роздивлявся навкруги, а думка й зір ішли назад і розглядалися в середині. Чув, що перевертається щось йому в очах. Ось-ось ніби поточиться, зачепиться нога за ногу і бухне, але напружувався, напинав усі заклакні жили і ще міцніше осідав на ноги, опирався в землі...Цей клятий ворог таки діймає! Таке волохате клоччя...

Нараз потемніло в-очу. Щось підбило ноги — і мусів валитись мов з усіх чотирьох. Зиркнув навкруги, аж подвоїлось все і плигнуло. Урубана кістка осіла нижче в пень, сковзнула по гладко обрубаній точці, крутнулась на однім місці... він стрепенувся, розмахнув широко гілляками і блискавично впав до долу. Очі широко розкриті зиркнули, нагледіли купину клоччя і в ту-ж мить рука черкнула, грюкнула, об землю купиною... Він усею силою придавив зверху ворога... На! Умреш р а н і ш мене... Людина, вхоплена несподівано, викинула правою ногою на-бік і вгору, крутнулась на другій,

а рукою ніби шпурнула сокиру—джвакнулась лицем в землю, розкинувши обома руками, мов крилами.

Вони падали однаково... Але царь ліса гукнув так голосно, вдарився в землю грудьми, що аж в середині в ній щось вибухло страшенно...завдвигтіла і охнула. Десь далі схопилось і крикнуло над лісом з-ляку чорне гайвороння. В тім вибухові непомітно втонув зойк людини, що в останній хвилі шукала рятунку в землі вчепирівши в неї пальці мов хотіла зараз опустити коріньці рости. Вростає!—він пришпилив людину одним сухим сучком в землю.

В повітрі лише осталась його форма—ніби він займав своє окреме місце і впавши, залишив свою порожню одяжину, що обгортала йому стовбур, гілки і гіллячки, а коли він висковзнув— вона осталась сама стояти...

Потім з'явився вітер і тихо почав зтягати в повітрі одягу зрубаного великана. Потроху тінь його зникла з поверхні його матері-землі. А гайвороння кружляло ще вгорі над його трупом і кружало.

М. Сріблянский.

160

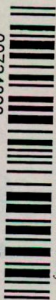
Того ж автора:

- М. Шаповал. *Сни Віри. Поезії*. Кн. 1. Харків, 1908 р. стор. 144. 75 к.
- М. Шаповал. *Самотність*. Думи і настрої. Київ, 1910 (кн. віршів друга) 60 к.
- М. Шаповал. *Лісові Ритми* 1 р. 50 к.
- М. Сріблянський. *Жертви громадської байдужості*.
Статті 30 к.
- М. Сріблянський. *З біжучої хвилі* 25 к.

Ціна 2 р. 10

00724828

V. N. Kyazim Kyiv National University